

เฉลย ประโยค ๑-๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร พยัญชนะไหนจัดเป็น อโฆสะ โฆสะ สติถิล
และธนิต ฯ

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามี ๓๓ ตัว

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ฟ, และ ส
๑๑ ตัว นี้เป็น อโฆสะ

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ,
ท ธ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห พ ๒๑ ตัวนี้เป็น โฆสะ

นิคคหิต นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ประสงค์เป็น โฆสะ ส่วนนักปราชญ์ฝ่าย
ศาสนา ประสงค์เป็น โฆสาโฆสวิมุต พ้นจากโฆสะและอโฆสะ

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๓ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น สติถิล

พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น ธนิต

ในคัมภีร์กัจจายนเภท แสดงไว้ว่า พยัญชนะที่สุควรรค ๕ ตัว ก็เป็นสติถิล แต่ใน
คัมภีร์ทั้งหลายอื่น ท่านมิได้กล่าว ฯ

๒. ทิฆะสนธิกิริโยปกรรมในสระสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง กิสูธ, สทุธิธ
ตัดต่ออย่างไร ฯ

๒. ทิฆะสนธิกิริโยปกรรม ในสระสนธิ แบ่งเป็น ๒ คือ ทิฆะสระหน้าอย่าง ๑
ทิฆะสระหลังอย่าง ๑ ฯ

กิสูธ ตัดเป็น กิสู-อิธ สระหน้าและหลังเป็นรัสสะมีรูปไม่เสมอกัน ลบได้ตัวหนึ่ง
ในที่นี้ลบสระหลัง คือ อิ แล้วทิฆะสระหน้า คือ อุ เป็น อุ ต่อกันเป็น กิสูธ

สทฺธิธฺ ตตฺถเป็น สทฺธา อธิ สระหน้าเป็นทิมะ สระหลังเป็นรัสสะ ลบสระหน้า
คือ อา แล้วทิมะสระหลัง คือ อิ เป็น อี ต่อกันเป็น สทฺธิธฺฯ

๓. คุณนามคืออะไร แบ่งเป็นกี่ชั้น อะไรบ้าง เป็นลिंगค์อะไร จงแจก ราช ศัพท์
ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู ฯ
๓. คือนามที่แสดงลักษณะของนามนาม สำหรับหมายให้รู้ว่า นามนามนั้นดีหรือชั่ว
เป็นต้น แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑ เป็นได้ทั้ง ๓ ลिंगค์

ราช ศัพท์แจกอย่างนี้

	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ป.	ราชา	ราชาโน
ทฺ	ราชานํ	ราชาโน
ต.	รตฺถญา	ราชูหิ ราชูภิ
จ.	รตฺถโณ ราชินอ	รตฺถญํ ราชูนํ
ปญ.	รตฺถญา	ราชูหิ ราชูภิ
ฉ.	รตฺถโณ ราชินอ	รตฺถญํ ราชูนํ
ส.	รตฺถญเอ ราชินิ	ราชูสุ
อา.	ราช	ราชาโน

๔. ปัจจัยในอาชยาคจัดเป็น ๕ หมวดตามวาก วากไหนดลงปัจจัยอะไรบ้างฯ
๔. (๑) กัตตุวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ญหา โอ ฌ ฌย
(๒) กัมมวาก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย ด้วย
(๓) ภาววาก ลง ย ปัจจัย
(๔) เหตุกัตตุวาก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ ฌ ฌย ณาเป ณาปย
(๕) เหตุกัมมวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ณาเป ด้วย ลง ย
ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย ด้วย ฯ

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอก รูป สาธนะ และปัจจัยของรูป วิเคราะห์ต่อไปนี้

- (๑) กโรติ เตนาติ กรณั
- (๒) ชมมัม วทติ สีเลนาติ ชมมเวทึ
- (๓) กจฺจนฺตึ เอตฺถาติ คติ

ข. รุฬุโห, อุปลชช สำเร็จรูปมาจากอะไร ๑

๕. ก. (๑) (เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องทำแห่งเขา

เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ยู ปัจจัย ๑

(๒) (ผู้ใด) ย่อมกล่าว ซึ่งกรรม โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้กล่าว
ซึ่งกรรมโดยปกติ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสละ
ณิ ปัจจัย ๑

(๓) (ชนทั้งหลาย) ย่อมไป ในภูมินั้น เหตุนั้น (ภูมินั้น) ชื่อว่า เป็นที่ไป
(แห่งชนทั้งหลาย) เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ติ ปัจจัย ๑

ข. รุฬุโห รุฬุ-ต ชาติมี หุ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น พุห แล้วลบที่สุดชาติ
ลี ปฐมาวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น รุฬุโห

อุปลชช อุ-ปช-ตวา อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ชาติมี หุ เป็นที่สุด
อยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดชาติเป็น ชช สำเร็จรูปเป็น อุปลชช

๖. อะไรชื่อว่าสมาส อสุสรโธ, อนริโย, ยาวชีโว, พุรหุณฺสสุโร (ภควา) เป็นสมาส
อะไร ตั้งวิเคราะห์อย่างไร ๑

๖. นามศัพท์ตั้งแต่สองขึ้นไปท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า สมาส

อสุสรโธ เป็นตติยัตปฐิสสมาส

วิ. อสุเสน ยุตุโต รโธ อสุสรโธ

อนริโย เป็นอุกยัตปฐิสสมาส หรือ กัมมชารยมี น เป็นบทหน้า

วิ. น อริโย อนริโย

ยาวชีว์ เป็นอภัยยัสภาวสมาส นิปาตปุพพกะ

วิ. ชิวสุส ยตุตโก ปริจฺเจโท ยาวชีว์

พฺรหฺมสุสโร เป็นนัญญูอุปมาพหุพหิสมาส

วิ. พฺรหฺมโน สโร อิว สโร ยสุส โส พฺรหฺมสุสโร (ภควา)

๑. โคตตตัทธิตมีปัจจยเท่าไร อะไรบ้าง ปัจจยเหล่านั้นเมื่อลงแล้ว ต้องทำอะไรบ้าง

โสวณฺณมยํ ฉฺชโร ลงปัจจยอะไรในตัทธิตไหน ตั้งวิเคราะห์อย่างไร ๑

๑. โคตตตัทธิต มีปัจจย ๘ ตัว คือ ฉ ฉายน ฉาน ฉณฺย ฉิ ฉิก ฉฺว ฉณฺร, เมื่อ

ลงปัจจยที่มี ฉ ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคอยู่

เบื้องหลัง ต้องพฤทธิ คือ ทีฆะ อ เป็น อา, วิการ อี เป็น เอ, อุ, เป็น โอ,

เว้นไว้แต่สระที่อยู่หน้าศัพท์ เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคอยู่หลัง หรือเป็นทีฆะ

ไม่ต้องพฤทธิ และพยัญชนะคือ ฉ นั้น ต้องลบเสีย คงไว้แต่สระที่ ฉ อาศัย

และสระพยัญชนะอื่นๆ

โสวณฺณมยํ ลง มย ปัจจย ในปกติตัทธิต

วิ. สุวณฺณน ปกตํ โสวณฺณมยํ, สุวณฺณสุส วิกาโร वा

โสวณฺณมยํ.

ฉฺชโร ลง ฐ ปัจจย ในปรุณตัทธิต

วิ. ฉนฺนํ ปฺรุโณ ฉฺชโร ๑

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร

เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาล

ตรวจแก้.